

читамо Нови Завет и постављамо му питања? Јесу ли наша питања заиста била и питања библијских аутора? Како можемо читати Нови Завет као учесници његове поруке и историјски условљена бића која се питају и покушавају да разумеју? Који је концепт „истине“ еванђелских наратива? Шта је за Павла нпр. значила мистика? Је

ли он био мистик? То су само нека од питања на које ће читалац наћи храбре, аргументоване, научно утемељене, али истовремено и ненаметљиве, језиком сугестивне вероватноће – какав једино и може бити језик теологије – формулисане одговоре.

Предраг Драгушиновић

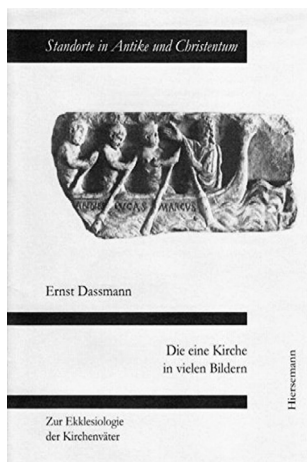
Ernst Dassmann, *Die eine Kirche in vielen Bildern. Zur Ekklesiologie der Kirchenväter*

Standorte in Antike und Christentum 1
Stuttgart: Anton Hiersemann, 2010
xiv + 286 pp.
ISBN 978-3-7772-1024-7

Једна од доминантних тема хришћанског богословља 20. века била је тема Цркве. Екклесиолошке теме обрађиване су од стране великог броја богослова различитих конфесија. Један од увида који се појавио у току ових истраживања је одсуство екклесиолошких тема из патристичког наслеђа. Наиме, у светоотачком наслеђу једва да постоје дела која су се систематски или тематски бавила Црквом. Читајући ране Оце од 2. до 7. века увиђа се одсуство теолошких рефлексија на ову тему. Уопште, прво отачко дело које у свом наслову има

именицу „Црква“ (De ecclesiae catholicae unitate) потиче од Кипријана Картагинског, док ће се после тога дуго чекати да се појави дело које ће у наслову имати именицу „Црква“. Међутим, када се патристичка дела читају са другачијим очекивањима и кроз другачије „херменеутичке наочаре“, показује се да она врве од мисли везаних за Цркву, тј. да је тема Цркве свеприсутна у њиховим теолошким промишљањима. Савремени аутори су једноставно своја интересовања за Цркву, њену природу, њене службе, црквено право и сл. уоквиравали у

један појмовни језички концепт који – када је реч о Цркви – Оцима није био близак. Управо на овај моменат скреће пажњу дело историчара Цркве из Бона Ернста Дасмана.

Он је обрадио светоотачке текстове у погледу њиховог разумевања Цркве и дошао до резултата који добијају раније наведени увид савремених теолога да

еклисиологија није била заступљена тема у патристици. Наиме, на основу великог броја извора Дасман је дошао до резултата да је главни израз светоотачке еклисиологије *метафора*. Оци су о Цркви говорили и писали тако што су користили низ метафора и на тај начин су покушавали да изразе своје разумевање Цркве. Оци су о Цркви промишљали кроз наративе у које су интегрисане појединачне метафоре које се међусобно прожимају, надопуњују, преосмишљавају и надовезују. Метафоре које се користе најчешће се презимају из органског света, света живота у природи који се рађа, цвета, расте, као и из сфере мајчинско-женског. Начин на који је аутор тематски поделио своју књигу

чине сагледавање изузетно богатог метафоричког израза патристичке еклисиологије прегледним и лако разумљивим. Научна коректност аутора састоји се, између осталог, и у томе што нуди светоотачке текстове које обрађује на увид читаоцима. Ти текстови су пасажии из различитих жанрова (проповеди, наратива, литургијских) дела Отаца Истока и Запада.

У 11 поглавања аутор детаљно износи присуство еклисијалних метафора у делима Светих Отаца: у поглављу 1 говор о Цркви као телу (1–24), у поглављу 2 о Цркви као младожењи и невести (25–45), у поглављу 3 о Цркви као девици и мајци (46–73), у поглављу 4 о Цркви као расаднику, башти, рају, винограду (74–90), у поглављу 5 износи лунарну симболику у говору о Цркви, у поглављу 6 употребу научних симбола (брод, бродолом, спасавање, риболов) (106–138), у поглављу 7 говор о Цркви као дому и храму (139–163), у поглављу 8 о Цркви као граду и народу Божијем (164–194), у поглављу 9 о Цркви насупротив Израилу (195–220), поглавље 10 садржи говор о Цркви на основу библијских ликова и симболике (221–244), поглавље 11 обрађује иконографију метафора Цркве (245–264).

Ово дело, поред тога што нуди веома богате патристичке материјале на еклисијалне теме, указује на метафоричност

теолошког говора ране Цркве, као и на само делимичну способност савременог богословља да овај увид узме озбиљно. Оци су промишљали и говорили о Цркви *на групацији начин* од онога који очекује савремена систематска теологија и еклисиологија. Оци су мање говорили о Цркви као институцији и култу, а више као динамичном живом организму, као телу, као броду, као светлу, као дому... Можда

звучи парадоксално, али књига професора Дасмана може бити расадник новог теолошког говора о Цркви, у смислу тражења нових метафора за Цркву које би се садржајно и (с)мисаоно надовезивале на отачке метафоре. У сваком случају, вишеструка корист ове књиге за историју еклисиологије и актуелни теолошки говор је евидентна.

Предраг Драгишиновић

Н. Д. Успенский, *Собрание трудовъ I–III*

Н. Д. Успенский, *Собрание трудовъ – том I*,
Издательский Совет Русской Православной Церкви
(Литургическая библиотека), Москва, 2004, 432 стр;

Н. Д. Успенский, *Собрание трудовъ – том II*,
Издательский Совет Русской Православной Церкви
(Литургическая библиотека), Москва, 2006, 538 стр;

Н. Д. Успенский, *Собрание трудовъ – том III*,
Издательский Совет Русской Православной Церкви
(Литургическая библиотека), Москва, 2007, 412 стр.

Узимајући у обзир особити значај и смисао литургије као богословске науке, несумњиво да нарочито место на плану њеног развоја код православних Срба припада утицају рускословенског богослужбеног наслеђа и

руских литургичара. У циљу што потпунијег и прецизнијег сагледавања таквих утицаја, допринос писаног наслеђа једног од веома значајних руских литургичара професора Николаја Успенског (1900–1987), могуће је препо-